

CAPUT PRIMUM.

DEI DEFINITIO ET EXISTENTIA.

I. DEUS QUID SIT DEFINITUR, XVI, 362, 2 et seqq. Variæ de Deo ex philosophis definitiones, *ibid.*: Spiritus est Deus; et eos qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare, XX, 36, 2; 37, 1; 597, 1: Deus charitas est.

II. DEI EXISTENTIA. — Deum esse non est per se notum, sed opus est discursu, XVIII, 50, 2: Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Naturæ luminis cognoscitur esse, Job, 283, 1: Nimirum interrogata jumenta et docerunt te: et volatilia caeli, et indocantur tibi. Loquere terræ, et respondebit tibi, et garrubunt pisces maris. Deus ex creaturis investigatur, IX, 429, 1: Beatus vir... qui excogitavit illius in corde suo, et in absconditis suis intelligens, vadens post illam quasi investigator, et in vis illius consistens. Ejus magnificentia colligitur ex terræ et cæli fabrica, XIII, 638, 2. Deus ordinis auctor est et amator, Job, 724, 2: Numquid nostri ordinem caeli, et ponas rationem ejus in terra? Sapientiæ suæ leges toti mundo prædicat, V, 202, 2.

CAPUT SECUNDUM.

DEI ESSENTIA.

Essentia Dei metaphysica constituenda videtur in eo quod sit ens a se ac independens, seu in existentia a se, que *assuetas* dicitur. Solus est ipsum esse per essentiam, VII, 14, 2. Ipse solus essentialiter habet naturam divinam, XX, 414, 1. Esse est ei proprium novem de causis, I, 459, 1: Ego sum qui sum. Est per essentiam constans fons omnis essentie, IV, 336, 2: Est essentialiter, verum æternum ens, XVI, 303, 4. Habet vitam a sua essentia, est fons omnis vite, et vitæ dominus, 380, 2: Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic, etc. Substantia Dei qualis, VIII, 598, 1, 2: Substantia enim tuæ dulcedinem tuam quam in filiis habes, ostendebat. Deus in nullo est prædicamento, XIII, 606, 1. Attributa omnia in eo habent veram esse, *ibid.* Est ens entium, essentia essentiarum omnium, actus actuum potentias rerum omnium, V, 447, 1: Consummatio autem sermonum, ipse est in omnibus. Est basis, fundus, quantitas, et substantia rerum omnium, *ibid.*, 2. Est ipsum esse, tum suum formale, tum causale rerum omnium, XIII, 583, 1: Dominus (hebraice Jehove) nomen est ejus. Esse, va ejus per se præstat sola quod in creaturis præstant bonitas, sapientia, aliæque plurimæ virtutes, sed modo eminentissimo et illimitato, 493, 1.

CAPUT TERTIUM.

ATTRIBUTA DEI.

ARTICULUS PRIMUS.

ATTRIBUTA DEI IN COMMUNI.

Attributa Dei sunt unum et idem cum ejus essentia et simplicitate natura, IX, 49, 2; 110, 1:

Secundum enim magnitudinem ipsius, sic et misericordia illius cum ipso est, XV, 26, 1.

Perfectiones omnes in eo insunt augustissimæ et perfectissimæ, XIV, 236, 1. Est perfectissimus a quo omnia dependunt, XVIII, 50, 1. Est superperfectus, XX, 32, 2. Cur dicitur ter maximus, ter solus, ter sanctus, XIII, 338, 1. Ejus natura et proprietates describuntur, XVII, 325, 1 et seqq. Dei plebebra descriptio, VIII, 273, 4. Ejus plena descriptio, XII, 328, 2. Ejus elogia et descriptio, IX, 9, 1; 608, 2; X, 204, 2; 219, 2; 238, 1; 418, 1; 420, 1. Ejus descriptio compendio tradita, XIV, 237, 1. Ejus attributa septem, II, 515, 1.

ARTICULUS SECUNDUS.

ATTRIBUTA DEI QUÆ MAGIS AD DEI SUBSTANTIAM HÆRENT REPERIUNTUR.

I. DEI UNITAS.

1. De Dei essentia est ut sit unus, XII, 559, 2 et seqq. Est unus et idem, non duo, XVIII, 546, 1: Deus autem unus est. Eum esse unum docetur sex rationibus, II, 422, 1, 2 et seqq.: Audi, Israel: Dominus Deus noster, Dominus unus est. Hanc unitatem etiam gentiles cognoverunt, I, 460, 1. Deus est quasi unitas in numero, VIII, 547, 2: A magnitudine enim spiritus, et creaturæ, cognoscibiliter poterit creator horum videri. Ex mundi officio cognosci potest eum esse unum in essentia, XVI, 304, 2: Mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. Deus Pater quomodo subdine, in Evangelio dicitur unus et solus, XV, 24, 2. Deus unus est actu, tres virtute, id est unus essentia, tres in personis, IX, 488, 2 (Vide TRINITAS).

2. Errores circa Dei unitatem, ubi de polytheismo et idololatria. Dei gentium plurimi et multiplicati, XI, 669, 1: In multitudine vice tuæ laborasti, non divisti: Quiescam. Dii gentium in Scriptura aliquando dicuntur, VI, 305, 1. Dii gentium fuere homines quos ars vel beneficium datum deos fecit, XII, 461, 1, 2. Dii haberi et ut tales coli volebant varii reges et principes, 703, 2. Dii mortuum unde, III, 663, 1. Deus præsidet urbium esse rati gentiles, multa iis ubique delubra extraxere, XI, 427, 2. Deos tutelares urbis, gentiles eam obsidentes carmine aliquo evocabant ut ad se transirent, XIV, 66, 1. Dii erant mera vanitas et inanitas: colebantur sub figura utriusque sexus, III, 290, 2. Dii gentium talia a ministris exhibebant qualia domitrici a famulis, XVII, 327, 2: Deus qui fecit mundum, non in manufactis templis habitabat, nec manibus humanis colitur. De Deo variis philosophorum errores, I, 478, 1. Eum quales fingunt ethnici, heretici, carnales, IX, 291, 1: In sensu sit tibi cogitatus Dei. Eum ethnici veluti ignem concipiebant, XIV, 560, 1: Ipse enim quasi ignis confans. Deorum filios se esse multi gentiles actabant, XX, 563, 2 et seqq. Veteres homines bonæ de Republica meritis in deos relebant, I, 604, 2. Deos omnibus cupidinibus suis præcibant, XX,

368, 1: Sufficit præteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam his, qui ambulaverunt in... illicitis idolorum cultibus. Diis suis ascribent gentes scelera sua, IX, 447, 1. Deus cuique id est a quo vitam et vitæ necessaria expectat, XVIII, 652, 1, 2: Hoc scilicet intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi et Dei. Dii gentium vani deluculi, Psalm. II, 451, 1, 2: Omnes dii gentium dæmonia, Dominus autem celos fecit. Dii non sunt ab idoloplasticis, sed a cultoribus eos invocantibus, XIII, 512, 1. Dii quilibet vocabantur ab Hebraeis in plurali Baalim, 428, 1, 2: Baalim immolabant, et simulacris sacrificabant. Quam hi impotentes essent, 330, 2 et seqq. Cur toties Deus in idola invenitur, XI, 565, 1: Cui assimilatis me? Per Prophetas contra esse Israelæ ab idololatria revocare, XIII, 219, 1. Dies Baalim quomodo visitare dicitur, I, 340, 2: Et visitabo super eam dies Baalim. De veri et Deorum falsorum antithesis, Psalm. II, 274, 4 (Vide IDOLOLATRIA).

II. DEI SIMPLICITAS.

Deus est purissimus spiritus, non corporeus, XVI, 362, 1, 2: Spiritus est Deus, et eos qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare. Eum quem spiritum fingent stulto, XVII, 320, 2 et seqq. El quomodo Scriptura tribuat membra, I, 629, 1: Et viderunt Deum Israel, et sub pedibus ejus quasi opus lapidis sapphirini. Deus non vere et proprie, sed metaphorice habet oculos, aures, etc. quomodo dicitur habere lentos pedes, longas aures, fortes manus et latas nares, XIX, 307, 1, 2. Ejus manus quid sit, VII, 305, 1: Sunt justi alique sapientes, et opera eorum in manu Dei.

III. DEI INDEPENDENTIA.

Deus nullius auxilio eget, 518, 2: Cujus adiutor es? numquid imbecillis? et sustentas brachium ejus qui non est fortis? Non opus habet nostro consilio, Job, 653, 1. Est summe sibi sufficiens, I, 477, 1: Ego Dominus (hebraice *beel saddari*, in Deo *liberali*): XVIII, 577, 1.

IV. DEI INFINITAS.

In attributis omnibus et singulis est posuere infinitus, XIV, 236, 2. In infinitum transcendit non tantum res creatas earumque perfectiones et dotes, sed et res omnes possibles et imaginarias, que sunt infinite, æque in infinitum, *ibid.*

V. DEI IMMENSITAS, INCOMMENSURABILITAS ET INCOMPREHENSIBILITAS.

1. Deus immensus est, VIII, 522, 2. Ejus immensitas, XVIII, 617, 1: Ut possit comprehendere... quæ sit latitudo, et longitudo, et sublimitas, et profundum. Est omnibus excelsior, profundior, latior, longior, 616, 2. Ejus immensitas describitur, XVII, 331, 1: In ipso enim vivimus, movemur et sumus. Est locus locorum, *ibid.* Ipse non totus permeat, *ibid.* Omnia universi loca permeat et occupat, X, 447, 1. Ejus essentia est in singulis locis

et spatii tota, et ejus vis sapientie versatur circa res singulas, IX, 54, 2; 55, 1. Locus possessio est ejus quam sit vastus, XII, 443, 1. Magnæ est et non habet finem. Deus in spatiis vacui, III, 598, 1: Si enim caeli colorum te capere non possunt quanto magis domus hæc quam a discipulis. Est in caelo, supra caelum, infra caelum, et ultra in immensum, XI, 497, 2. Ejus sedes quomodo sit caelum, terra scabellum, 758, 1, 2: Cælum sedes mea, terra autem scabellum. Ipse loco et templis non continetur, XVII, 337, 1. Replet omnia, Job, 267, 1: Excelsior caelo est, et quid facies? profundior inferno, et unde cognosces? Longior terra mensura ejus, et latior mari. Ejus immensitatem quam nemo evadere potest, quomodo Job exprimat, Job, 267, 1, XIII, 637, 1: Si descenderit usque ad infernum, inde manus meæ adducet eos, Quomodo omnia suo numine, substantia et operatione compleat, XVII, 335, 2. Quomodo super omnes, per omnia et in omnibus, XVIII, 625, 4. Ubi esset Deus, cum nihil vel nullus locus esset in terra natura, XX, 520, 4. Annuntiamus vobis vitam æternam quam erit apud Patrem, et apparuit nobis. Omnia agit intra se, XIX, 76, 1: Omnia per ipsum et in ipso creata sunt. Ipse est sphaera et circulus, XVIII, 617, 1 (Vide infra OMNIPOTENTIA).

2. Deus incomprehensibilis est, Job, 266, 1: Forsitan vestigia Dei comprehendentes, et usque ad perfectum amplexum reperies? 688, 2: 689, 1: Quis potest scrutari vias ejus? Est invisibilis et per gloriam incomprehensibilis, IV, 290, 1: XI, 174, 1. Ejus incomprehensibilitas, XVII, 326, 1, 2. Est absconditus et inaccessus in se, XI, 557, 4, 2: Vere tu es Deus absconditus. Invisibilis est, Job, 226, 2: Si venerit ad me, non video eum: si aberit, non intelligam; 458, 1: Si ad orientem iero, non apparebit; si ad occidentem, non intelligam eum; si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum; si me certam ad dexteram, non video illum. Quomodo sit invisibilis, Psalm. II, 455, 2: Nubes et caligo in circuitu ejus. Est lux sibi, nobis caligo, I, 604, 1: Moyses autem accessit ad caliginem, in quo erat Deus; XX, 646, 1: Qui malefacit, non videt Deum. Ejus obscuritas et caligo, XIV, 99, 1. Cur habitare dicitur in caligine et nube, IX, 63, 2. Ad Deum caligat omnis creatura, III, 560, 1; 575, 2; 597, 1: Non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam. Occultus est et ineffabilis, Job, 704, 1: Digne eum invenire non possumus, magnus fortitudine, et judicio, et justitia, et enarrari non potest. Non potest ulla imagine exprimi, XX, 595, 1: Deum nemo vidit unquam. Eum nemo vivens vidit, nec audit, XVI, 313, 1: Deum nemo vidit unquam; unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit; 385, 4: Neque vocem ejus unquam audistis, neque speciem ejus vidistis, XX, 594, 2. Quomodo Deum videre nemo possit, XIX, 265, 1: Quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest. Clare hoc mundo a nobis cognosci necavit, XVII, 329, 2:

Facile est ex uno omne genus hominum... querere Deum, si forte attraherent eum, aut inveniunt. Eius essentia plane cognosci nequit, VI, 427, 1. Deum quomodo nunc videamus, Psalm. I, 223, 2: Apud te est fons vitæ, et in lumine tuo videbimus lumen. Quo plus cognoscitur, eo plura cognoscenda demonstrat, X, 420, 1: Gloriantes ad quid valebimus? Ipse enim omnipotens super omnia opera sua, 426, 1. Deus fugere videtur a contemplativis, sicut navigantibus fugere videntur montes et sylve, cum iuxta eas navigant, VIII, 414, 1, 2: Pessulum ostii mei aperui dilecto meo: at ille declinaverat atque transierat.

Dei opera sunt incomprehensibilia, IX, 130, 2; 131, 1: Plurima enim super sensum ostensa sunt tibi. Incomprehensibilitas operum, consiliorum et substantiæ ejus, XII, 240, 1: Incomprehensibilibus cogitata. Sapientia ejus incomprehensibilis, IX, 53, 2: Sapientiam Dei præcedentem omnia quis investigavit? 502, 1. Non est minuire, neque adficere, nec est invenire magnalia Dei. Multa ejus arcana homines scrutari nequeunt, VI, 253, 4; 254, 4.

VI. DEI ÆTERNITAS.

Deus æternus est, Job, 247, 2; 248, 4: Numquid sicut dies hominis tui, et anni tui sicut humana sunt tempora? IX, 629, 1: Ab initio et ante sæcula creata sum. Est æterna, immensa et essentialis sapientia, XX, 33, 2. Ejus æternitas, XIV, 418, 1: Egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis; XXI 216, 2: Juravit per viventem in sæcula sæculorum. Donus Dei est æternitas, II, 533, 1: Habitaculum ejus sursum, et subter brachia sempiterna. Quam æternitatem habet, XI, 670, 1, 2: Excelsus et subtilis habitans æternitatem. Est æternus et immutabilis, XVI, 295, 2: In principio erat Verbum; 435, 2: Antequam Abraham foret, ego sum. Deus solus æternus, quia immutabilis, et cur immutabilis, Psalm. II, 184, 1: Tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient.

In Deo non est ulla distinctio temporis, sed instans semper durans, unum e. idem, V, 231, 2 et seq.: Nondum erant abyssi, et ego jam concepta eram... ante colles ego parturiebar. Ipse nullo tempore aut loco creato mensurari potest, XI, 670, 1, 2. Omnia tempora presentia, præterita, futura, infra se habentia et circumstantia fixus et immotus consistens contempletur, ibid. Quomodo de eo dicatur, Fuit, est, erit, XXI, 47, 1, 2: Gratia vobis et pax ab eo qui est, et qui erat, et qui venturus est. In eo idem est præteritum, præsens et futurum, XIX, 356, 4, 2: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Omnia tempora in momento pervidet, XX, 479, 4: Unus dies apud Dominum sicut mille anni, et mille anni sicut dies unus. Est primus et novissimus, a et o, XI, 511, 2; 512, 1: Quis hæc operatus est, et fecit, vocans generationes ab exordio? XXI, 25, 1: Ego sum a et o, principium et finis; 442, 4. Est idem pentalpha, 26, 1.

Quomodo dicatur regnare ultra æternum, I, 570, 1 et seq.: Dominus regnabit in æternum et ultra. Æternitatis longitudo, ibid., 2. Est Dominus æternitatis, XI, 503, 1: Deus sempiternus Dominus.

Quomodo dicatur rex sæculorum, X, 238, 1: Sciatis omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conspexeris sæculorum; XI, 512, 2; XIX, 488, 2: Regi sæculorum immortalis, invisibilis, solus Deus; honor et gloria. Est rex sæculorum, præses temporum, dominus et gigas æternitatis, XIV, 253, 1, 2: Incurvati sunt colles mundi, eb itineribus æternitatis ejus. Est gigas sæculorum, XI, 670, 2. Est ævum ævorum, I, 450, 1: Ego sum qui sum; XIV, 254, 1. Ejus æternitas est causa et origo omnium sæculorum et temporum, ibid. Est princeps temporum quasi sol, XIII, 570, 1, 2. Ejus æternitas omnia tempora ambit et complectitur, XX, 505, 2: Quod fuit ab initio... annuntiamus vobis. Deus auctor temporis et super omne tempus, Job, 495, 1: Ab Omnipotente non sunt abscondita tempora; qui autem noverunt eum, ignorant dies illius. Cur dicitur vivus, XIX, 266, 1: Divitiis hujus sæculi præcipue... sperare in Deo vivo qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum. Est vivus et originalis vita omnium aliarum vitarum, XX, 281, 1, 2: Ad quem accedentes lapidem vivum; 518, 1: Quod perspeximus, et manus nostræ contractaverunt de Verbo vitæ. Est vita increata et causa vite omnium angelorum, hominum et animalium, tum naturalium, tum supernaturalium, XXI, 83, 1: Cum darent illis animalia gloriam et honorem, et benedictionem viventi in sæcula sæculorum.

VII. DEI IMMUTABILITAS.

Deus est constans et immutabilis, X, 29, 1: Homo sanctus in sapientia manet sicut sol. Semper manet idem, variatis rebus aliis, XIV, 254, 1. In eo non est ulla variatio, vel successio visionis rerum, IX, 57, 2: Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentiæ ab ovo. Apud eum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio; XX, 67, 1.

Ejus immutabilitas in quo consistat, XIII, 497, 1. Est immutabilis diversimode, XX, 67, 2. Est immutabilis octupliciter, XIV, 595, 2: Ego enim Dominus, et non mutor. Nihil ei unquam accrevit aut decrevit, X, 379, 2: Qui est ante sæculum, et usque in sæculum, neque adjectum est, neque minuitur, et non eget altiusque consilio. Nulla re turbatur, sed in omni re et eventis æquanimis est, XIII, 498, 1. Deus solus immortalis et immutabilis, XVIII, 67, 2: Numquid incredulitas eorum fidem Dei evacuabit? 195, 2: Sine parentibus sunt dona et vocatio Dei; 546, 1; XIX, 489, 1; 264, 1; 286, 2: Si non credimus, ille fidelis permanet, negare seipsum non potest. Hujus immutabilitatis variae causæ, XIV, 595, 2. Naturæ ejus plenitudo et perfectio, 596, 2. Est actus purus, nihil habens admixtum potentialitatis, ibid. Est in-

placissimus, XIV, 596, 2. Est ipsum esse, ibid., 2. Quod vult, hoc ab æterno vult, ibid. Omnia ei sunt presentia, ibid. Est immutabilis, licet interdum mutet sententiam latam contra peccatores, I, 724, 2 et seq.: Dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos.

In mente Dei ab æterno fuerunt omnia veritatis æternæ dictamina, IX, 51, 1: Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper, et est ante ævum. Ejus motus et decretum immutabile est, nec retractari potest, XII, 485, 2: Non revertentur (quatuor animalia) cum incederent. Ejus dispositio firma et inconcussa est, IX, 686, 2. Ejus consilia certa et stabilia sunt, VI, 31, 2 et seq.: Nullæ cogitationes in corde viri, voluntas autem Domini permanebit. Quod ipse statuit, certo evenit, ibid.

ARTICULUS TERTIUS.

ATTRIBUTA DEI QUÆ AD DEUM, UT CAUSALITATEM ABSOLUTAM SPECTATUM, REFERUNTUR.

I. DEI OMNIPOTENTIA QUÆ MUNDUM CREAT ET CONSERVAT.

Deus est omnipotens, XV, 481, 1: Erratis, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei. Quam sit omnipotens, XIII, 637, 2: Dominus Deus exercituum qui tangit terram et tabescet; Job, 435, 1: Qui facit magna et inscrutabilia absque numero; 268, 1: Si subverterit omnia, vel in unum corruerit, quis contradicet ei? Nomen ejus potens, XVI, 38, 1, 2: Fecit mihi magna qui potens est. Eius potentia et magnificentia describitur, XIV, 462, 1, 2; 463, 1, 2. Est solus potens et dynasta, XIX, 263, 2: Quem (adventum Christi) suis temporibus ostendit beatus et solus potens. Deus deorum quomodo dicatur Dominus, Psalm. I, 338, 1, 2: Deus deorum Dominus locutus est. Cur dicatur Dominus absolute, Psalm. II, 117, 1, 2: Dicit Domino: Susceptor meus es tu. Qua ratione sit altissimus, Job, 469, 2: Annon cogitas quod Deus excelsior celo sit, et super stellarum verticem sublimetur? Vocatur Dominator Dominus, XX, 658, 1: Et solum Dominatorem et Dominum nostrum Jesum Christum negantes. Ipse est omnium Dominus, X, 322, 2. Deus solus magnus est, Psalm. I, 203, 1: Magnificatæ Dominum mecum.

Deus est principium omnium rerum; XVI, 442, 2: Dixit eis Jesus: Principium, qui et loquor vobis. Omnium entium est causa, 338, 1: Cum ipse det omnibus vitam, et inspirationem et omnia. Est omnia et omnium causa finalis conservans et efficiens, XIV, 235, 2. Est prima causa efficiens, exemplaris et finalis rerum omnium, V, 487, 1: Universæ propter semetipsam operatus est Deus. Deus emittent omnia in se continet, Psalm. I, 331, 2: Cognovi omnia volatilia cæli, et pulchritudo agrum mecum est. Est fundus et fundamentum omnium rerum cui omnia ionica recumbunt, XIV, 436, 1. Quomodo vocet ea que non sunt, tanquam

ea que sunt, XVIII, 86, 1, 2. Dei vocare omnia, creare et facere, ibid. Eius dicere, idem est quod facere, 839, 1. Dei vocis est efficacia, Psalm. I, 163, 2: Vox Domini super aquas, Deus majestatis intonuit. Eius jussio est efficax, XV, 220, 2: Volo, mundare. Verbo creavit omnia, et quidem ex nihilo, X, 424, 1. Deus cur omnia fecerit verbo, Psalm. I, 195, 2: Ipse dixit, et facta sunt. In Deum Scriptura omnia refert et quare, III, 278, 2. Omnia ei sunt possibilia, XV, 220, 1; 434, 2; XVI, 25, 1: Non erit impossibile apud Deum omne verbum, XVI, 411, 1. Est plastes et opifex universi, XI, 542, 2: Numquid est Deus absque me, et formator quem ego non noverim? Deus dicitur mundus exemplaris, XIII, 576, 1.

Quæ facit perfecta sunt, X, 342, 1, 2. Ejus opera summe perfecta sunt, IX, 501, 2: Non est minuire, neque adficere, nec est invenire magnalia Dei. Quæ Dei sunt, et maxima et perfectissima sunt, XIV, 471, 2; XVII, 476, 1. Eius opera sunt perfecta tripliciter, II, 514, 2: Dei perfecta sunt opera, et omnes viæ ejus judicia. Eius opera edificantur mirabilia, IX, 337, 2: Mirabilia opera altissimi solius, et gloriosa, et abscondita, et invisita opera illius. Deus in minimo eminent maximus, XIII, 218, 4, 2. Non minor est in verne quam in celo et in sole, X, 375, 1: Memor ero igitur operum Domini, et quæ vidit annuntiabo. Eius est de minimis facere maxima, XI, 255, 2. Eius effluvia in omnibus operibus ejus apparet, X, 375, 2: Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, quæ confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua? Potest adhuc plura efficere, et de novo creare et perfectiora, 433, 2: Multa abscondita sunt majora his (operibus); pauca enim vidimus operum ejus. Trias sunt quæ non facere potest meliora, XII, 228, 2. Cur noluerit condere mundi opera omni ex parte perfectiora, VII, 442, 1: Cuncta fecit bona in tempore suo, et mundum tradidit disputationi eorum, ut non inveniat homo opus quod operatus est Deus a principio usque ad finem. Omnia creata perfectiora reddere potest, IX, 61, 2: Radix sapientiæ cui revelata est, et astutias illius quis agnovit?

Cur mundum quasi pilam pulchram hominum obtutibus objecerit, VII, 141, 2. Jam de nihilo nihil creat de novo, XV, 342, 1, 2. Opera sua etiam ornavit, IX, 472, 1: Ornavit in æternum opera illorum. Magna gaudet imminueri et contrahere, XIII, 218, 1, 2. Universum totum in homine collegit, dum eum microcosmum fecit, ibid. Cur hominem microcosmum fecerit, VII, 141, 1. Creavit hominem eum consilio, X, 460, 2. Quasi osculando Adamum fecit, VII, 468, 2: Osculetur Me osculo oris sui. Quomodo animam hominis inspirat, dum eam creat, XI, 671, 1, 2: Quis spiritus a facie mea egreditur, et status ego faciam. Deus volens fidem hominis probare quid in ejus creatione fecerit, VII, 154, 1. Eius sumus per creationem et fidem, XVIII, 276, 2: Vox autem Christi, Christus autem

Dei, XX, 12, 1: *Jacobus, Dei et Domini nostri Jesu Christi servus.*

9 Quid in rerum creatione spectarit, V, 487, 1: *Universa propter semelipsum operatus est Deus. Operatur omnia propter suam gloriam increatam, non propter creatam.* 488, 1: Est ultimus omnium rerum finis, V, 487, 2; X, 415, 1, 2: *Propter ipsum confirmatus est itineris finis, et in sermone ejus composita sunt omnia.* Item medium, *ibid.* Est rerum omnium consummatio, X, 416, 1. Est omnium rerum et nostrum, et actionum nostrarum initium et finis ultimus, XVI, 456, 2; 321, 2; 443, 1. Dei opo a omnia ex misericordia profecta sunt, *Psalm.* II, 799, *in titulo.* Mundum creavit propter electos, XI, 610, 1: *Posui verba mea in oratio ut plantas eorum et fructus terram.* Non querit commodum suum, sed bonum creaturarum, XIII, 498, 1.

10 Ejus omnipotentia ad omnia se extendit, III, 245, 1: *Non est Domino difficile salvare vel in milibus, vel in paucis.* Ejus omnipotentia quinque mensuras, X, 523, 2 et seq. Imperat ventis et mari, XV, 235, 1, 2. Et tribuit concessio terre, 634, 1. Quomodo verbo virtutis sue ferat omnia, XIX, 354, 1: *Portantque omnia verbo virtutis sue.* Currit est portans totum mundum, *ibid.* Est mundi Atlas, XI, 497, 2. Est adamus mundi, XIX, 76, 2. Est anima mundi metaphorice, XVIII, 641, 2. Stellis vocat ex nomine tripliciter, XI, 502, 2. Potest caelos mutare, XX, 484, 2. Ejus potentia et majestas per fulmen et tonitru ostenditur, X, 402, 1: *Imperio suo acceleravit nivem, et accelerat convasationes emittere iudicii sui.* Omnes mundi partes intuetur et tremors concutit, IX, 466, 2: *Montes struat et colles, et fundamento terra: cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur.* Distantia inter Deum et mundum, XI, 609, 2: *Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, et quasi nihilum et inane reputat mens ei.* Omnes creaturae sunt coram infinito ejus deo quasi unus atomus, IX, 465, 2: *Non dicas: A Deo abscondit, et ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscat: quae est enim anima mea in tam immensa creatura? Res creatae possunt eo jubente in nihilum resolvi,* XX, 475, 1.

Solus miracula facere potest, XIX, 457, 4. Rerum naturalium ordinem potest invertire et evertere, XV, 555, 2. Potest angelum in puncto existentem dilatare, et corpus per spatium expansum contrahere in punctum, XVIII, 363, 1, item facit in corporibus, *ibid.* Deus non facit miracula ad confirmationem falsae doctrinae contrariae suae, XV, 214, 1 et seq.: *Domine... nonne in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus? (Vide MIRACULA.)*

11 Dominium habet perfectissimum super omnia, Job, 268, 2: *Si subvertit omnia vel in unum coarctaverit, quis contradicet ei? Deus dominatur caelo quam terrae, IV, 326, 2. Habet aequale*

imperium in ea quae non sunt, et in ea quae sunt, XVIII, 170, 1: *Voluntati enim ejus qui resistit.* Solus omnipotentiae suae manu tenet volentates singulas, tum hominum, tum angelorum, XII, 385, 1: *Auferam cor lapideum, et dabo eis cor carneum;* XVIII, 26, 2. In anima ocellus quod vult operatur, XVI, 341, 2: *Spiritus ubi vult, spirat.* Operatur in creatis omnia eorum opera, X, 417, 2. Dei cogitatio una et simplex continet eminentior omnes cogitationes, *Psalm.* I, 196, 1: *Consilium autem Domini in aeternum manet, cogitationis cordis ejus in generatione et generationem.* Eminens imperium ejus in omnia, XIV, 162, 2. Est dominus omnium rerum, homo vero solum habet usum ad vitam, II, 172, 1, 2: *Terra quoque non venditur in perpetuum, quia mea est, et vos advenz et coloni mei estis.* Dominator vitae, IV, 395, 1: *Domine Pater, et dominator vitae meae.* Est vite et nois dominus, VI, 27, 2. Vocatur fortis per antonomasiam, X, 226, 2: *Dominus non elongabit, sed judicabit justos, et fortissimus non habebit in illis patientiam.*

Ipse solus regna dat et imperia, XIV, 253, 1, 2. Dat regibus jus regendi et regnum, V, 211, 1: *Per me reges regnant, et legum conditores justa decernunt.* Est primus et summus legislator, V, 495, 1. Potestatem omnem ordinavit, XVIII, 220, 1: *Quae autem sunt, a Deo ordinate sunt.* In manu ejus est ut hunc potius creet principem quam alium, IX, 298, 1: *In manu Dei potestas hominis.* In ejus manu cor regum est, VI, 87, 1; XIV, 316, 2. Rogandus est ut pius det reges et principes, XIV, 316, 2.

12 Potentia sua est fortitudo nostra, et quomodo, XIV, 266, 2: *Deus Dominus fortitudo mea.* Ejus proprium est nos adjuvare, XVIII, 141, 1: *Spiritus adjuvat infirmitatem nostram.* Est protector potentia, X, 202, 2: *Protector potentia firmamentum virtutis, legem ardoris, etc.* Item firmamentum roboris et suorum hyperaspites, 203, 1. Triplicem iis adhibet custodiam, *ibid.* Est idem legem ardoris, et umbraculum meridiana, *ibid.* Desiderat deprecationis et adiutorium casus, *ibid.* et seq. Animam exaltat et illuminat, 204, 1. Dat sanitatem et benedictionem, *ibid.* Se Deum constantium et robustorum exhibet, 206, 1: *Dominus solus sustentibus se in via veritatis et iustitiae.* Est robor et sanitas animae, XI, 108, 2. Quare dicatur salus animae, *Psalm.* I, 212, 2: *Dic animae meae: Salus tua ego sum.* Antonomastice cur dicatur salus, XIV, 265, 1: *Ego autem in Domino gaudebo, et exultabo in Deo Jesu meo.* Semper suis adest per opem, XI, 202, 1. Quomodo sit sanctorum spes et fortitudo, 524, 1: *Et Dominus spes populi sui.* Proctus iustos, 449, 2: *Super omnem enim gloriam protectio.* Et tabernaculum erit in umbraculum dei ad azyl. Pios tuetur ab astu et machinationibus impiorum, VI, 381, 2. Adest suis in tribulatione,

XVI, 27, 1. Praesens adest suis etsi non videatur, 28, 2. Est piorum murus, VI, 366, 2. Juvat injuriam patientes, 74, 1, 2: *Expecta Dominum, et liberabit te.* Est justorum refugium, V, 569, 2: *Turris fortissima, nomen homini, ad ipsum currit justus et exaltabitur;* 471, 1. Noster Mars et azylum est, XIV, 163, 2: *Bonus Dominus, et confortans in die tribulationis.* Dei protectio in tribulatione, *Psalm.* I, 24, 1. In calamitatibus suis immunes praestat, XIV, 263, 1: *Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* Suos confirmat, perficit, solidat diversimode, XX, 399, 1. Sanctos tuetur qui in ipso omnia adversa continent, XVIII, 148, 1.

13 Deus quibus armis se defendit, et suos protegit, *Psalm.* I, 212, 1: *Apprehendo arma et scutum, et exurge in adiutorium mihi.* Ejus panoplia describitur, XI, 656, 1: *Indutus est iustitia in lorica, et galea salutis in capite ejus.* XVIII, 696, 2: *In omnibus sumentes scutum fidei... Et galeam salutis assumit, et gladium spiritus quod est verbum Dei.* Deus protector justorum et clypeus, *Psalm.* II, 119, 1. Scuto te circumdabit veritas ejus, X, 200, 1, 2. Et scutum inexpugnabile, Job, 134, 2: *In saeva tribulationibus liberabit te, et in septima non tanget te malum.* In persecutionibus hostium et conscientiae anxietate suis auxilium et scutum est, XVIII, 448, 2: *Quis accusabit adversus electos Dei? Deus qui justificat, quis est qui condemnet?* Eius quae sint cornu, XIV, 250, 2: *Splendor ejus ut lux erit, et cornu in manibus ejus.* Eius robor et potentia vocatur equus et quadrigae, 257, 2: *Qui ascendes super equos tuos, et quadrigae tuae subvultu;* 262, 2: *Viam fecisti in mari equis tuis.* Deus cur aquila et gallinae comparetur in Scripturis, *Psalm.* II, 418, 2: *Seipulis suis obumbrabit tibi.* Deus est nobis robor, petra, arx munissima, munio, scutum, clypeus, cornu salutis, *Psalm.* I, 93, 1, 2. Deus petra cor dicatur, *Psalm.* II, 98, 2. Dei protectio est velut tentoria, *Psalm.* I, 30, 2: *Domine, ut scuto bonae voluntatis tuae coronasti nos.* Omnes creaturae sunt ejus exercitus, XII, 576, 1. Deus creaturas transformat ad commodum piorum; exempla, VIII, 638, 1, 2: *Tanquam enim equi depaverunt escam, et tanquam agni exultaverunt magnificantes te, Domine, qui liberasti illos.* Descendit cum angelis in auxilium fidelium, XIV, 532, 2: *Et venit Dominus Deus meus, omnesque sancti cum eo.*

14 Illius potentia maxime se ostendit, ubi maxima est infirmitas, XVIII, 506, 2: *Libenter igitur gloriatur in infirmitatibus meis, ut inhabilet in me virtus Christi.* In infirmis robor suum ostendit, XIV, 506, 2: *Salvabit Dominus tabernaculum Juda, ut non magis gloriatur domus David.* Saepa infirmos roborat, ut praevaleant fortibus, XIII, 583, 1: *Qui subridet vastitatem super robustum.* Pupillus tuetur, 469, 1: *Ejus qui in te est, miserabitur pupilli.* Est pater pauperum, Job, 572, 2.

Est patronus egenorum, Job, 140, 2: *Porro saluum faciet egenum a gladio oris eorum, et de manu violenti pauperem;* 142, 1: *Et erit oculo spes 621, 2: Si levari super pupillum manum meam, etiam cum viderem me in porta suaverium.* Est viduarum protector, XIX, 237, 1: *Quae vere vidua est et desolata, speret in Deum.*

15 Tunc maxime adest cum res videntur plane desperatae, XII, 263, 2: *Descendit itaque Jeremias in carum;* 789, 1: *Ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, et perit spes nostra, et abscissi sumus;* XIII, 319, 2; XVI, 489, 2: *Nunc scio quia quaecumque poposceris a Deo, dabit tibi Deus;* XVII, 451, 1, 2 et seq.; XX, 21, 2; 390, 1. Quae hujus rei causae, XIII, 319, 2. Deus adest in desperatis, tam facile potest suam potentiam, opem et victoriam applicare paucis, quam multis militibus, IV, 426, 1: *Facile est concludi multos in manu pauperum, et non est differentia in conspectu Dei liberare in multis et in paucis.* Cur saepe paucos elegerit ut multos prosterneret, *ibid.* Solet afflictos ad extremum usque redigere, ac tum demum succurrat, XI, 440, 1: *Nunc consternam, dicit Dominus, nunc exaltabor, nunc sublebor.*

16 Omnem humanam potentiam sibi adversum subridendo sternit, XIII, 583, 1, 2. Ejus potentia in dejectionis regibus, XI, 501, 2: *Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint.* Dissipat conatus impiorum, Job, 438, 1: *Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possent implere manus eorum quod sperant.* Quomodo comprehendat sapientes in sapientia sua, XVIII, 278, 1: *Scriptum est enim: Comprehendam sapientes in astutia eorum,* XIV, 30, 2. Variis modis infatuet Deus consilia prudentium, III, 499, 2.

17 Eius potentia in Veteri Testamento, XVI, 40, 2: *Fecit potentiam in brachio suo.* Ejus potentia exprimitur per sessionem super Cherubim, XIV, 435, 2. Dei potentia laudes, *Psalm.* I, 162, 1.

18 OMNIPRESENTIA (vel actus permanens entis divini, ejusque omnipotentiae in omnibus temporibus, locis, entibus).

19 Deus ubique praesens est, XII, 483, 2; XVII, 333, 1; XX, 328, 1: *Oculus homini super justos, et aures ejus in precibus eorum.* In omnibus operibus suis intime est praesens per essentialiam, praesentiam, potentiam, X, 380, 1: *Quam desiderabilia opera ejus, et tanquam scintilla, quae est considerare.* Quomodo habitatio et domus ejus sit caelum empyreum, IX, 622, 2: *Ego in altissimis habitavi.* Ipse est in omnibus, et est omnia, X, 416, 1 et seq.: *Consummatio autem sermonum, ipse est in omnibus.* Ubique praesens est, omnia intuetur, XVI, 323, 2: *Priusquam Philippus te vocaret, cum esses sub ficu, vidi te.* Est supra et intra omnia, ut omnia contineat et sustentet, X, 380, 2. Ut in aliquo loco operetur, eo se non transfert, XII, 782, 2: *In visionibus Dei adduxit me in terram Israel.* Dei praesentia quid operetur, *Psalm.* I,

94. 2. Quibus modis presentiam suam manifestet, *Psalm.* II, 445, 2.

2° Omnibus nobis ubique intus et praesens est, XIII, 448, 2. Non longe est ab unoquoque nostro, et quomodo, XVII, 330, 1. In eo quomodo ipsi simus, 330, 2 et seq.; 332, 1. Quomodo sit nobiscum, XI, 201, 2. Si ipse non esset in loco, nos in eo esse non possumus, XVII, 331, 2. Est quasi aura qua respiramus, *ibid.* Sub eius dominio et iurisdictione vivimus, 332, 1. Est nostra vita et anima, *ibid.* In eo vivimus non formaliter, sed effective, XVII, 335, 2. Solus menti illabi potest, XIII, 507, 1. Est realiter in anima sancta, *ibid.* Variis modis est in justis, VIII, 16, 2 et seq. Substantialiter novo modo inest justo, XIII, 298, 4 : *Et erit in loco ubi dicitur eis : Non populus meus vos ; dicitur eis : Filii Dei viventes, XIV, 354, 1.* Deus habitat in tabernaculo sapientiae, IX, 626, 1 : *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo.* Quomodo maneat in anima, XVI, 550, 2 : *Ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus.* Habitat in nobis quadrupliciter, XII, 66, 1 : *Habitabo vobiscum in loco isto.* Habitat in amante et justo, XX, 598, 2 : *Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.* Quos tunc ibi producat effectus, 600, 1. Quomodo semper apud Christianos sit, XI, 275, 2 : *Evangelia et lauda, habitatio Sion ; quia magnus in medio tui sanctus Israel.* Deus prope est malis per justitiam, bonis pro auxilium, *Psalm.* II, 331, 1 : *Prope es tu, Domine ; et omnes vias tuae veritas.* Peccatores eum latere non possunt, XVIII, 438, 4 : *Abdicamus occulta dedecoris.*

3° Qualiter eius praesentia ubique nobis fingenda sit, X, 438, 2 : *De omni corde suo laudavit Dominum qui fecit illum.* Praesentia eius semper ob oculos ponenda, I, 212, 4 : *Ambula coram me, et esto perfectus ; V, 77, 4, 2 : In omnibus viis tuis cogita illum, et ipse diriget gressus tuos ; XX, 492, 1, 2 : Propter quod, charissimi... salagite immaculati et involuti inveniri ei. Semper habendus in memoria, III, 273, 2 : Porro, filii Hei, filii Hebraei, nescientes Dominum ; IX, 427, 4 : Beatus vir qui... in sensu cogitabil circumspeditionem Dei ; XI, 568, 2 : Redite, praevocatores, ad cor. Eius memoria quantum boni afferat, XII, 389, 4, 2 : *Scrutatur vias nostras, et queramus, et receremus ad Dominum.* Quis fructus memoratae praesentiae Dei, I, 212, 2 et seq. ; XIII, 299, 1. Eius praesentiae cogitatio est remedium omnium peccatorum, I, 436, 4 : *Noe vir justus atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulavit.* Seria eius memori passionem omnes retinet, X, 50, 2 : *Memorare amorem Dei, et non trascaris proximo.* De memoria plus delectat quam praesentia carnalium voluptatum, *Psalm.* II, 45, 4 : *Renuit consolari anima mea ; memor fui Dei, et delectatus sum.**

III. OMNISCIENTIA (quae est veluti omnipraesentia intellectualis Dei).

§ I. — NAIURA ET PROPRIETATES SCIENTIAE DIVINAE.

1° Est in Deo veri nominis scientia, atque perfectissima, III, 267, 2 : *Deus scientiarum Dominus est.* Deus scientiarum Dominus, *Job,* 285, 2 : *Apud ipsum est sapientia et fortitudo, eius habet consilium et intelligentiam, 463, 1 : Numquid Deo potest comparari homo, etiam cum perfecta fuerit scientia ? Deus est omniscius, XIV, 299, 2.*

2° Dei scientia qualis, III, 436, 4 : *Quid ergo addere poterit adhuc David, ut loquatur ad te ? Tu enim scis servum tuum, Domine.* Eius scientia et sapientia infinita, VI, 423, 1 ; 424, 1, 2 et seq. : *Non didici sapientiam, et non novi scientiam sanctorum, 427, 2.* Est sapientia increata, omnia sciens, XII, 444, 2 : *Quis ascendit in caelum, et accepit eam (sapientiam), et eduxit eam de nubibus ? Psalm.* II, 146, 5 : *Magnus Dominus noster, et magna virtus eius, et sapientiae ejus non est numerus.* Eius scientia omnem creatam transcendit, propter rationes undecim, XVIII, 196, 2 et seq. : *O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei ! Est illius increata et immensa, XVI, 518, 4.* Scientia Dei est simplex, immutabilis et infinita, VIII, 440, 2 : *Est enim in illa spiritus intelligentia, sanctus, unicus, multiplex, etc.* Est fons lucis et cognitionis angelicae et humanae, XIII, 19, 2 : *Sapientia et fortitudo ejus sunt, ipse revelat profunda et abscondita, et novit in tenebris constituta.* Deus quare fons sapientiae et scientiae, *Psalm.* I, 223, 2 : *Apud te est fons vitae, et in lumine tuo videbimus lumen.* In Deo non est memoria, sed intuitus, II, 236, 4 ; XIV, 602, 2. In memoria sua describit singulorum facta et dicta, XIV, 602, 2. Eius oculus solo lucidior est, IX, 608, 2 ; 609, 1 : *Et non cognovit, quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssi, et hominum corda, intuentes in absconditas partes.* Eius oculi soli comparantur, XIII, 365, 2 : *Et viveamus in conspectu ejus.*

3° Scientia Dei, intuitus ejus et recordatio est operativa et efficax, XII, 421, 1, 2 : *Recordare, Domine, quid acciderit nobis : intueri et respicit opprobrium nostrum ; VIII, 438, 4, 2 : Omnium enim artifex docuit me sapientia ; V, 233, 2 et seq., 237, 2.* Quando preparabat calos, advenit ; quando certa lege ei gyro vallabat abyssos... cum eo erant cuncta componens.

§ II. — OBIECTUM SCIENTIAE DIVINAE.

1° Deus seipsum perfecte cognoscit et comprehendit, XVIII, 263, 2 : *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei... Quae Dei sunt, nemo cognovit, nisi spiritus Dei.* Deus in eo beatus, quia se videt sicuti est, *Psalm.* I, 195, 2.

2° Quis in Deo sit ordo cogitationum, IX, 59, 4. In eo est universitas obiectorum et intelligibilium, *ibid.* Deus solus tria rerum genera cognoscit, XIII, 19, 2 : *Ipse revelat profunda, et abscondita, et*

novit in tenebris constituta, et lux eum eo est.

3° Omnia intuetur, etiam abditia, V, 149, 2 et seq. : *Respicit Dominus vias hominis, et gressus suos considerat ; 487, 1 : De fenestra enim domus meae per cancellos prospexit.* Eius oculus omnia intuetur, VI, 60, 4 : *Aurem audientem, et oculum videntem, Dominus fecit utrumque ; 154, 2 : Oculi Domini custodiunt scientiam ; X, 312, 4 : Opera omnis carnis coram illo, et non est quidquam absconditum ab oculis ejus, a saeculo enim usque in saeculum respicit. Nihil ei absconditum, Job, 521, 4 : Nudus est infernus coram illo, et nullum est operimentum perditionis. Est totus oculus omnia perlustrans, Job, 301, 2 ; 471, 2 : Et dicitis : Quid enim novit Deus ? et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum ejus, nec nostra considerat, et circa cardines caeli perambulat. Sol est omnia lustrans, XIX, 389, 2. Totus est oculus, X, 202, 4 : Oculi Domini super limentes eum ; XII, 492, 1 ; 508, 2 ; 509, 1 ; XIV, 390, 1 : Super lapidem unum septem oculi sunt. Intuetur secretissima quaeque, unde 606 : *graece ab intuentem, VIII, 287, 2 : Quoniam renem illius testis est Deus, et cordis illius scrutator est verus, et linguae ejus auditor.* Deus speculator est omnium, I, 312, 2. Omnia videt, *Job,* 246, 2 : *Numquid oculi carni tibi sunt, aut sicut videt homo, et tu videbis ? 609, 1 : Nonne ipse considerat vias meas, et cunctos gressus meos dinumerat ; 304, 1, 2 : Aut placebit ei quem celare nihil potest, aut decipitur ut homo vestris fraudulentis ? Quomodo videre possit omnia, XI, 498, 4.**

4° Actiones omnes et intima hominum perspicit, V, 483, 1 : *Omnes vias hominis patent oculis ejus ; spiritum ponderat et Dominus.* Omnium operum, tam bonorum quam malorum, pondus mensurat, 484, 1. Operum nostrorum fundum penetrat, VI, 95, 4 : *Omnia viae viri recta sibi videtur : appendit autem corda Dominus.* Malos aequae ac bonos intuetur, XII, 489, 1. Novit intima inferni, demonum, damnatorum secreta, uti et arcana cordis humani, V, 455, 2 : *Infernus et perditio coram Domino ; quanto magis corda filiorum hominum ?* Immittit eis cogitationes et volitiones quales voluerit, 456, 1. Minutissima quaeque videt, penetrat, et in numero habet, IX, 54, 2 ; 55, 1. Pernovit et perspicit corda hominum, et cognoscit occulta cordium, XII, 102, 2 : *Tu autem, Domine Sabaoth, qui iudicis iuste, et probas renes et corda ; XVII, 71, 2 ; Qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris.* Deus est cardiognosces et verus cordium scrutator et ponderator, III, 365, 1 : *Homo enim videt ea quae parent, Dominus autem intuetur cor ; V, 523, 2 : Sicut igne probatur argentum, et aurum camino, sic corda probat Dominus ; VI, 95, 4 ; 351, 1 ; Job, 784, 2 : Scio quia omnia potes, et nulla te laet cogitatio ; XVIII, 279, 1 : Quoadusque veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, XIX, 389, 2 : Discretor est cogitationum et inten-*

tionum cordis. Pervidet intus et secretissimas mentium cogitationes, propensiones et intentiones, XIII, 353, 2 : *Ego scio Ephraim, et Israel non est absconditus a me.*

5° Deus cognoscit omnia possibilia, XVIII, 86 : *Faecit ea quae non sunt, tanquam ea quae sunt.* Quanta ejus sit rerum etiam possibilium cognitio, IX, 51, 4, 2. Idque vi cognitionis essentiae, *ibid.* : *Omnia sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper, et est ante aevum.* Cognitio abstractiva possibilium in Deo est intuitio existentium, 51, 2. Eius notiones sunt sigilla rerum creandarum, 64, 2 : *Et vidit, et dinumeravit, et mensus est, et effudit illam super omnia opera sua.*

6° Deus distincte cognoscit omnia praeterita, praesentia et futura, sive necessaria, sive contingentia et libera. Omnes temporum differentias intuetur, et quidquid in eis agitatur, X, 312, 4 : *Non est quicum absconditum ab eo, a saeculo enim usque in saeculum respicit ; II, 522, 4, 2 : Nonne haec condita sunt apud me, et signata in thesauris meis ? XIX, 390, 1 : Non est ultra creatura invisibilis in conspectu ejus, omnia autem nuda et aperta sunt oculis ejus ; VIII, 471, 2 : Scit (sapientia) praeterita, et de futuris aeternat... signa et monstra scit antiquum flant, et eventus temporum et saeculorum, Praeterita et futura videt perfecte, obiective, X, 312, 4, 2.*

Novit quibus signis praevius res omnes et saecula commutentur, unaque alteri succedat, X, 378, 4 : *Cognovit enim Dominus omnem scientiam, et insperavit in signum aevi, annuntians quae praeterierunt, et quae superventura sunt, revelans vestigia occulorum.* In eius praesentia decursus unius regni, imo totius saeculi, unius quasi idemque est, XI, 330, 2. Ab aeterno simul et simul omnia futura cognovit, XIV, 220, 2. Praevidet et providet omnia, XIII, 497, 2. Facta hominum novit antequam fierent, IX, 610, 4 : *Dominus enim Deo, antequam crearentur, omnia sunt agnita ; sic et post perfectum respicit omnia.* Eius praesentia, claritas et distinctio, XVIII, 86, 1. Eius praesentia et omniscientia indicat, XVIII, 279, 1 ; XIX, 389, 2. Deus solus novit certo futura contingentia et libera, XI, 515, 2 : *Annuntiate quae ventura sunt in futurum, et sciemus quia dii estis vos.* Ratio cur ea videat, est, ejus infinita vis intelligendi, *ibid.* Multa non statuit, nisi praevista libera hominum actione, XX, 494, 4.

7° Deus certo et infallibiliter cognoscit futura contingentia conditionata. Deus cognoscit futura libera, etiam conditionalia tantum et nunquam eventura, eo quod hypothesis vel conditio non ponatur, nec eveniat, XII, 266, 2 ; 267, 4 : *Si profectus exteris ad principes regis Babylonis, videt anima tua, et civitas haec non succedet igni ; et salvus eris, tu et domus tua.* Id probatur tribus exemplis, *ibid.* Et etiam his verbis libri sapientiae, cap. IV, 11 : *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum*

ejus, aut ne factio deciperet animam illius, VIII, 367, 1. Undenam Deus cognoscit conditionata futura, et quenam hujus rei ratio, XII, 267, 1; et XV, 291, 1. Quia si in Tyro et Sidone factae essent virtutes quae factae sunt in vobis, oim in cilicio et cinere penitentiam egissent.

§ III. — MEDIUM SCIENTIAE DIVINAE.

Deus novit omnia per supremas causas, IX, 51, 1. Omnia videt et praevidet ob infinitam efficacitatem oculi sui divini, 57, 2: Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentia ab aeo: 465, 1: Non dicas: A Deo abscondat, et ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscat: quae est enim anima mea in tam immensa creata? 607, 1: Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius (Dei): 608, 2; 609, 1: Et non cognovit, quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt supra solem.

Omnipotencia eternaliter vivens et activa sit principium Providentiae divinae, unde

IV. PROVIDENTIA.

§ I. — EST IN DEO PROVIDENTIA.

Providentia Dei quid proprie sit, XVII, 55, 1, 2. Eam stolae appellarent fatum, *ibid.* Ei opponuntur fatum et fortuna, VIII, 203, 1. Neque dicas coram angelo: Non est providentia. Deo nihil est fortuitum, sed omnia provisa et praevisa, XV, 24, 2; XVI, 186, 2. Fato non agit, nec agitur, XVIII, 374, 1: Dicens singulis prout vult. An curaret res humanas cur multi dabantur, XIV, 203, 2. Errores circa providentiam, VIII, 490, 1, 2; 388, 1; XII, 104, 1, 2 et seq. Providentiam negare quid proprio sit, VII, 203, 1, 2. Fugitivi providentiae Dei quid, VIII, 606, 2. Providentia est de essentia divinitatis, 533, 2: Non est enim alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus. Deus regit mundum, Job, 657, 1: Quem constituit altum super terram? aut quem vocavit super orbem quem fabricatus est? Omnia in mensura, numero et pondere disponit, VIII, 519, 2. Deus est auriga mundi, I, 6, 1. Est ejus centrum, *ibid.* Hoc modo providentiam in Deo esse docet Scriptura, VIII, 460, 1, 2 et seq.: Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter. Deus naclerus mundi per suam providentiam, 558, 1: Tua autem, Pater, providentia gubernat. Providentia Dei astruitur, XII, 105, 1, 2; 106, 1. Ejus demonstratio, VII, 204, 2. Eiusdem officii, *ibid.* Gubernat omnia, Job, 129, 1: Nihil in terra sine causa fit, et de humo non oritur dolor: 138, 1. Qui apprehendit sapientes in astuta eorum, et consilium pravorum dissipat: 492, 2: Cum espeverit in me voluntatem suam, et alia multa similia praesio sui est. Casus ostendit providentiam, VIII, 321, 2. Sustinet universum, Job, 522, 2; 693, 1. Providentia duae partes sunt mens et voluntas, puta sapientia et decretum, sive praedictio et executio, XIV, 427, 1: Ecce quatuor

quadrigae egredientes de medio ductum montium.

§ II. — PROVIDENTIA PHYSICA SEU NATURALIS.

1^a Providentia omnia creata conservat, XVII, 330, 2; 331, 1. Per eam omnia conservantur, consistunt et gubernantur, XVIII, 625, 1. Dei requies a creatione tacite significat rerum creaturarum conservationem, I, 77, 1. Eodem modo operatur cum vacat et cum operatur, *ibid.*, et 2. An possit operari sine providentia, VII, 203, 1, 2. Creata conservando, continuo quodammodo ea creat, X, 390, 2. Omnia a Deo pendent in sui conservatione, III, 39, 1. Deus conservat res quadrupliciter, VIII, 525, 2: Quomodo autem possit aliquid permanere, nisi tu voluisses? aut quod a te vocatum non esset, conservaretur?

2^a Providentia operatur omnia naturalia succurrendo effectivae cum omnibus causis secundum, XVIII, 373, 1: Idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. Causas secundas quomodo disponat, VI, 5, 2. Permittit causas secundas suo cursu, IV, 457, 2. Et uniuscujusque mori in suo opere et exercitio, *ibid.* Regit licetque voluntates, omnesque causas secundas, et eas inter se ita componit, ut una alteri ex aequo respondeat, XII, 238, 1. Providentia Dei reservat sibi quatuor claves, clavem pluviarum, clavem vitae, clavem alimoniae, clavem sepulcrorum, I, 297, 1.

3^a Ad quae se extendit providentia. Omnia curat, magis tamen necessaria, VI, 19, 1. Habet Deus providentiam universorum, IX, 472, 2. Providentia Dei omnia creata regit, et occultissima penetrat, 427, 1. Ejus providentia et numine omnia in particulari reguntur, XII, 398, 1, 2. Creatis singulis suum numerum, speciem et gradum largitur, X, 417, 2. Rerum magnarum peculiarem curam habet, VI, 430, 1: Equus paratur ad diem belli: Dominus autem salutem tribuit. Ejus cura generalis de minimis qualis sit, XIV, 220, 2. Providentia mira Dei erga animalia, Job, 730, 1: Nunquid capies leonem praedam et animam catulorum ejus implebis, quando cubant in antris, et in specubus insidiantur? In corvos, 730, 2: Quis preparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant ad Deum, vagantes eo quod non habeant cibos? Psalm. II, 471, 2. Et est cura de bobus ceterisque animalibus, XVIII, 319, 2: Scriptum est in lege Moyses: Non alligabis os bovi trituranti. A: habeat curam particularem piscium, XIV, 220, 2. Non tantum habet curam piscium quantum habet hominum ex parte effectus, *ibid.* Elementa regit et contemperat ut auriga, 429, 1: Isti sunt quatuor venti caeli, qui egrediuntur, ut stent coram dominatore omnis terrae. Tempus anni varie disposuit, X, 470, 1, 2. Deus summus est medicus, 269, 1. Ab eo est omnis curatio et medicina, 270, 2. Est sanitatis auctor et reparator, 275, 1: Fili, in tua infirmitate non despicias leasuum aera Domini, et ipse curabit te.

§ III. — PROVIDENTIA MORALIS.

1^a Dei providentia dirigit omnia humana, V, 618, 2: Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur. In Deo est triplex liber, primus creationis et creaturarum: secundus legum et obligationum, tertius providentiae particularis erga quamlibet creaturam, maxime hominem et angelum, XII, 518, 1, 2. Nihil nobis evenit cujus auctor non sit Deus, 398, 1, 2. Carol humana quam perfectissimo, et omnia ita ut singula, 105, 1, 2. Curat studia, affectus et opera hominum in hac vita, VI, 77, 1: Quis autem hominum intelligere potest viam suam? Ejus providentia erga nos, XI, 201, 2; XIII, 470, 2. Ejus providentia et cura circa nos transcendit omnem cogitationem et spem nostram, XVIII, 87, 1, 2. Omnibus necessaria providet pro mensura providentiae, 472, 2: Qui multum, non abundavit, et qui modicum, non minoravit. Succurrit ad necessitatem, non ad voluptatem, XV, 342, 2. Non deest in necessariis, nec redundat in superfluis, III, 30, 1: Deficiente mamma postquam considerunt de frugibus terrae. Dei providentia erga homines, XV, 774, 1. Providentia erga hominem miranda, Job, 496, 1: Quid est homo quia magnificas eum? Quam de nobis sit sollicitus, XIV, 134, 1, 2. Singulos aequae ac omnes tuetur, videt et curat, IX, 465, 1. Providentia Dei est sol omnia lustrans, *ibid.* Cur Deus vocetur custos hominum, XIV, 195, 1. Ab eo pendet quidquid habemus vel speramus, XVII, 332, 1 et seq. Ab eo semper pendemus, *ibid.*, et 336, 1. Et omnes indigemus, 336, 1. Ab eo pendet omne bonum nostrum, XIV, 135, 1. Potest nos pascere omnibus rebus, II, 432, 2 et seq.: Dedit tibi cibum mamma,.... ut ostenderet tibi quod non in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei. Est servator animae nostrae, VI, 228, 1: Qui inspector est cordis, ipse intelligit, et veritatem animae tuae nihil fallit. Etiam gentium curam gerit, licet corruptissimae sint, XIV, 28, 1: Surge, et vade in Ninive.

2^a Quorum potissimum providentia Dei curam habet, V, 519, 4. Quantum curam suorum habet, I, 313, 1: Jacob quoque abili itinere quo caperat, fueruntque ei obviam angeli Dei: 230, 2: Ecce etiam in hoc suscipis preces tuas, ut non subvertant urbem pro qua locutus es: 237, 2; 285, 2; 309, 1, 2; XVII, 432, 1. Providentia Dei erga suos et obediens, I, 281, 1. Quam mirabilis sit, probatur exemplo conversionis sancti Ephrem, I, 368, 1, 2; XV, 202, 1. Quanti electos suos faciat, XXI, 169, 1. Suos mire custodit, XX, 247, 1: Qui in virtute Dei custodiuntur per fidem in salutem. Custodit et diligit suos ut pupilla oculi, V, 185, 1; 214, 2: Qui de mane vigilas ad me, invenient me. Timentes se peculiariter protegit, regit, intuetur, sustimat, videt, eorumque preces exaudit, IX, 36, 2; 99, 2: Crede Deo et recuperabit te, et dirige viam tuam, et spera in illum, 106, 2:

454, 1: Oculi Domini ad timentes eum, et ipse agnoscit omnem operam homini: I, 465, 1; 505, 2; 607, 1, 2. In protedendis suis et fortis et clemens est, XI, 426, 2. Est simul eorum adiutor et protector, X, 551, 2: Confitebar nomini tuo, quoniam adiutor et protector factus es mihi. Ejus providentiae alae; est aquila, ob quinque ationes, II, 515, 2 et seq.: Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos. Ejus providentia recte comparatur aquilae, I, 597, 1: Vos ipsi ut distis quomodo portaverim vos super alas aquilae um, et assumpturum mihi. Deus vigilat pro y suis, Psalm. I, 206, 1, 2: Oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum. Aliter vigilat super justos aliter super injustos, *ibid.*: Vallus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Quem amat Deus securus est, 202, 2 et seq. Providentia Dei singularis erga justos, 235, 1: Apud Dominum gressus hominis dirigenitur, et viam ejus vult. Ejus providentia testudo sanctorum est, XIV, 181, 1. Dirigit justos in naturalibus et supernaturalibus, VI, 35, 2 et seq. Deus pastor, Psalm. I, 129, 1: Dominus regit me, et nihil mihi deerit. Dirigit iter sanctorum, XVI, 73, 1: Et venit in spiritu in templum. Qui ab eo moventur, non indigent consultatione, X, 253, 2. Dirigit gressus justis ut boni sint et felices, VI, 77, 1, 2. Est pupillarum custos et vindex, 190, 1, 2: Ne attingas parvulorum terminos, et agrum pupillarum non introsas, propinquas enim illorum fortis est; 371, 1. Ejus providentia in alendis pauperibus, I, 584, 2.

Curat suos ab utero usque ad canos, quomodo, XI, 563, 2: Usque ad senectam ego ipse, et usque ad canos ego parlabo. Suos curat jam inde ab utero per omnem vitam, X, 546, 1: Et nunc orate Deum omnium... qui auisit dies nostrorum a ventre matris nostrae, et fecit nobiscum secundum suam misericordiam. Filii sui providere non cessabit, XV, 202, 1, 2: Scit enim Pater vester quia his omnibus indigetis. Nunquam suos deserit, Job, 255, 1: Licet haec celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris. Providentia Dei erga Tobiam et Saram, IV, 278, 2. Erga Tobiam patrem fugientem excidium Ninives, 314, 1. Erga Estherem, 390, 1, 2; 391, 1.

3^a Divinae providentiae gubernatio qualis, XI, 578, 1: Ego Dominus Deus docens te scientiam, gubernans te in via qua ambulas. Ejus adventiones et vias varie, XII, 240, 1: Magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu; cujus oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam.

Dei providentia tota oculata est, XII, 18, 1. Providentia Dei est mundi oculus, XV, 390, 1, 2; 418, 1. Per candelabrum representatur, XIII, 261, 2; 576, 2; XIV, 399, 1. Significatur ejus potentia et providentia per virgam vigilantem, XII, 18, 1. Pingitur quasi oculus baculo inimicus, cur, *ibid.* Item quasi virga sole exornata, *ibid.* Item ut be-

culus stans, XIII, 18, 1. Providentia hieroglyphicum est. xxi. 35. 1.

Providentia Dei est tam mansueta quam potens et efficax, X, 509, 1. Cuiuslibet naturae congruent agit, Job, 130, 1: *Homo nascitur ad laborem, et avis ad volatum.* Res humanas sicut agit suis motibus, XIII, 149, 2. Providentia Dei componit occasiones, XVII, 55, 1, 2: *Non est vestrum nasce tempora vel momenta quae Pater posuit in sua potestate.* Se suaque oracula attemperat conditioni hominum, et cuique pro suo statu accommodat apparet, XIII, 508, 1: *Senes vestri somnia somniant, et iuvenes vestri visiones videbunt.* Providentia Dei quatuor habet facies: fortis est ut leo; velox et penetrans ut aquila; suavis et amabilis ut homo; longanimis et patiens ut bos, XII, 493, 2. Quomodo ei adaptetur rota in medio rotae, 1542.

§ III. — PROVIDENTIA SUPERNATURALIS.

Deus intellectualibus creaturis praeter providentiam naturalem quae dici potest naturalis, aliam addidit supernaturalem. Et hinc oriuntur mysteria multa occulta divinae sapientiae quae in huiusmodi rerum providentia evenire videmus. Ex quibus sunt, *ventio, distributio honorum et malorum, iustorum officio in hac vita, iniquorum autem prosperitas, et tandem praedestinatio,* quae totam Dei providentiam quodammodo in se complectitur.

1. Quotupliciter suos vocat, XVIII, 147, 2. Vocat generationes, unam post aliam, XI, 511, 2: *Quis haec operatus est, et fecit, vocans generationes ab exordio?* Sortes hominum distribuit, XVI, 228, 2. Cur hominum sortes et status voluerit esse diversos, X, 171, 4: *In multitudine disciplinae Dominus separavit eos, et immutavit vias eorum.* Vocat suos diversimode, V, 48, 1. Parva et alijeta obijore gaudet, IX, 332, 1: *Non laudes circum in specie sua, neque sperans hominem in visu suo.* Magna a parvis orditur, XIV, 404, 1: *Quis enim despicit dies parvos?* Cur bos et non iros vocat, et unam nationem ante aliam, XVIII, 593, 1: *Sortes vocati sumus secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae.* Quod unum praeter alio selegit, soli ejus voluntati est attribuendum, X, 170, 1, 2; 173, 1; 175, 1; 175, 1. Familias honorat, et iis benedicit, dum aliquos ex iis ad religionem vocat, XIII, 554, 1: *Et suscitavit le filios vestros in prophetas, et de juvenibus vestris nazarios.* Semper sibi separavit aliquos ut essent sibi peculiariter curati ac fideles, X, 171, 2: *Ex ipsis benedixit et exultavit: et ex ipsis sanctificavit, et ad se applicavit.* Deus cum quocumque elegit, dat ei symbola ad illud necessaria, IV, 566, 1. Cuique in officio est, X, 172, 2. Cum aliquem vocat ad officium et statum cuius institutum est vacare saluti proximi, ei dat gratiam et media ad hunc finem, et necessaria, et commoda, XIV, 45, 1, 2. Deus ministros Ecclesiae ante omnia ambuit esse gratia; eosque sibi amicos reddit, XII,

15, 2: *Anquam exires de vulva, sanctificavit te.* Ejus vocationem si fugimus, majus ab eo fugientibus instat periculum, XIV, 46, 1. Quos vult exaltare, prius humiliat, IV, 391, 1: *Pavus fons, qui crevit in fluxum, et in lucem solenne conversus est, et in aquas pluvias velutavit, Esther, est.*

2. Homines diversimode docet, V, 481, 2. Sapientiam suam creaturis communicavit, et rebus omnibus creatis indidit, IX, 64, 1: *Et effudit illam super omnia opera sua, et super omnem carnem secundum datum tum.* Multipliciter nos erudit, Job, 673, 2: *Qui docet nos super jumenta terra, et super volucres caeli erudit nos.* Hominis verba credit et disponit, V, 480, 1. Est auriga cordis, oris et operis, 482, 1; 484, 1. Quam bene mentem intus doceat et illuminet, XVI, 399, 2 et seq. Est scriptum in Prophetis: *Et erunt omnes doctores Dei.* Qualem et quomodo suis doctrinam indat, IX, 440, 1. Et adimplebit illum spiritu sapientiae et intellectus. Sua secreta sanctis mentibus revelat, XVI, 566, 2: *Omnia quae audivi a Patre, nota feci vobis.* Dat petentibus sapientiam spiritum, X, 204, 1: *Si enim Dominus magnus voluerit spiritum intelligentiae replebit illum.* Deus est origo ethices supernaturalis, IX, 2, 1. Deus per angelos solet docere et illuminare homines, XXI, 15, 2: *Mittens (Deus) per angelum suum servo suo Joanni.* Tripliciter loquitur iis et Prophetis, *ibid.* Deus ordinario per vicarios suos regit et docet, Psalm. II, 9, 2: *Deduxisti sicut oves populum tuum, in manu Moysi et Aaron.* Deus ut nobis loquatur, attentionem exigit, Psalm. I, 331, 1: *Audi, populus meus, et loquar; Israel et testificabor tibi.* Saepo voluntatem suam per sortes patefacit, et tunc potissimum eas dirigit, V, 519, 1; XIV, 33, 2. Sortes tripliciter temperat, V, 518, 1, 2: *Sortes in sinum militum, sed a Domino temperantur.* Sortes nautarum Jona direxit in bonum, XIV, 34, 1. Item sortes Philistinorum et Saülis, et cur, *ibid.*

3. Cuique suam fortunam dispensat, V, 585, 2. Fortuna bona et mala ab eo proficiscitur, VI, 77, 1, 2. Quem vult facit felicem aut infelicem, X, 168, 1: *Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole?* Ejus consilio hic est pauper, illo dives, VI, 135, 1: *Dives et pauper obtulerunt tibi, utriusque operator est Dominus.* Est rector fortunae, hinc nihil ei fortunatum, *ibid.* Ejus est dare divitias, IX, 343, 2; 344, 1, 2. Si enim secutus fueris, non apprehendes; et non effugies si praecaveris. Ab eo omnis prosperitas datur, 298, 2: *In manu Dei potestas hominis, et super faciem scribae imponet honorem suum.* Subito potest pauperes ditare, 353, 1, 2: *Facile est enim in oculis Dei honestare pauperem.* Nulli dat omnia bona simul, I, 295, 1: *Videns autem Dominus quod despicere Liam, aperuit vulvum ejus, sororesque ei permanente;* IX, 336, 2. Partitur sua bona, dum singulis aliquid, non omnibus omnia, III, 494, 1: *Porro sicut ablatum vir non erat vulgus in omni Israel.*

4. Suos providentia Dei probat adversis, IX, 92, 1; 93, 1; 157, 2: *Quoniam in tentatione ambulat cum eo;* 244, 2. Suos exercet et mortificat, XI, 538, 2. Etiam dilectis suis se abscondit, Job, 254, 2. Suos maxime punit et probat, XX, 370, 1: *Tempus est ut iudicium incipiat a domo Dei.* Duo habet dolia, unum fellis, alterum mellis, XII, 189, 2. Est in mundo velut modimperator, cuique in suo calice admeiando, 195, 1: *Sume calicem vini furoris hujus de manu mea; et propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te.* Alternando, modo dat lucem, modo tenebras afflictionis immittit, XI, 551, 1: *Ego Dominus... formans lucem, et creans tenebras.* Quasi agricola, nunc serit, nunc metit, nunc triurat, 400, 2. Disponit omnia mala quibus sui affliguntur, XX, 372, 2: *Itaque et hi qui patiuntur secundum voluntatem Dei.*

Suos quomodo adversis probat, XIII, 458, 2: *Et de eruditus ruent, ut confitentur.* et elegantior usque ad tempus praesentium. Tribus modis nos solet rogare vel tentare, II, 446, 1, 2 et seq.: *Tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum, amon.* Adversa admittit cuique pro viribus, IX, 208, 1: *Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, et non demorabuntur projicere illum.* Suos postea exhilarat, 159, 1. Spem dum mox quaedam permittit fieri, quae possunt esse causa desperationis, I, 474, 2. In sanctis, qui majores tentationes vicerunt, permittit nonnullas exiguas, IX, 94, 1.

Cur Deus permittat justos affligi, IV, 274, 1, 2: *Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiae ejus, sicut et sancti Job;* 305, 2: *Quia acceptus erat Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te.* XXI, 87, 1: *Ego quos amo, arguo et castigo.* Quem diligit, castigat, XIX, 459, 1: *Quem enim diligit Dominus, castigat.* Quare sinat honos paupertate affligi, VII, 126, 2. Deus quare dicatur protector honorum, quamvis tribulatione eas permittat probari, Psalm. I, 404, 2: *Protestisti me a conventu malignantium.* Cur in tribulatione suorum dissimulet, XIV, 307, 2: *Noli timere: Sion, non dissolvantur manus tuae.* Dominus Deus tuus in medio tui fortis, sicut in dilectione sua. Cur sanctos et amicos suos nonnunquam deserat, XVII, 433, 1. Cur diabolum suscitavit contra nos, Job, 772, 1, 2: *Non quod quasi crudelis suscitabo eum, quis enim resistere poterit vultui meo?* Non permittit diabolo quod vult, 773, 1. Cur suos ad peccata tentari permittat, IX, 596, 2: *Extollentiam oculorum meorum ne dedoris mihi.* Permittit tentari nos, sed facit ut tentatio haec bene eveniat, XVIII, 343, 2: *Fidelis Deus est, qui non patitur vos tentari supra id quod potestis, sed facit etiam cum tentatione proventum.* Castigat quos quatuor de causis, V, 83, 1 et seq.: *Quem enim diligit Dominus corripit, et quasi pater in filio compiacet sibi.* Ex amore sagittat, ab ira causas, XII, 386, 2: *Misit in rebus meis*

alias pharetra sua. Tribulatione veluti medicamento vita nostra curat, XIII, 361, 1, 2. Medicus est dum tribulat, Job, 143, 1: *Ipsa vulnerat, et medetur: percussit, et manus ejus sanabunt;* 157, 1: *Sagitta Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum.* Etiam dum ferit, pater est, 68, 2: *Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus?* Nos ut linum carminat, indeque sibi quasi cingulum astringit, XII, 113, 1: *Vade, et posside tibi lumbare lineum, et pones illud super lumbos tuos.* Ut pigmentarius, animam tentationibus et tribulationibus conterit et humiliat, VIII, 5, 1. Suos redigit ad arcta ut eum invocent, XIV, 40, 1: *Et oravit Jonas ad Dominum.* Ejus fraenum est beneficentia et tribulatio, XI, 575, 1, 2: *Laude mea infrenabo te, ne intercas.* Non est incensanda providentia ob iustorum afflictionem, impiorum prosperitatem, V, 518, 1. Cur permittat stultos dominari, VII, 329, 1: *Est malum quod videt sub sole... positum stultum in dignitate sublimi.*

1. Voluntas Dei quoad salutem hominum, et praedestinatio.

Primo. Deus omnes salvos vult fieri, IX, 446, 1: *Non dixeris: Per Deum abest, quae enim odii, ne feceris.* Neminem vult damnari, sed omnes salvari, XX, 481, 2: *Non tardat Dominus promissionem suam sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reverti,* V, 488, 1: *Universa propter semetipsum operatus est, impium quoque ad diem malum.* Deus propter nos, cur, VIII, 536, 1; 537, 1: *Parcis autem omnibus, quantum tua sunt, Domine, qui amas animas.* Omnium hominum, etiam peccatorum, salutem cupit, XIII, 436, 1, 2. Est salvator omnium, maximo fidelium, XIX, 231, 2: *Speramus in Deum vivum, qui est salvator omnium hominum, maxime fidelium.* Ex parte sua serio cupit omnium salutem, ad eamque cuique sufficientia dat media, 197, 1: *Qui (Deus) omnes homines vult salvos fieri.* Quomodo velit omnes salvos fieri, 196, 2. Praedestinati soli non sunt oves Christi, XVI, 469, 2: *Et oves ovem ejus audiverunt;* 474, 2: *Ego sum pastor bonus, et cognosco oves meas;* 478, 2: *Vos non creditis, quia non estis oves ovium meis.* Pro iis solis Christus non est natus et passus, XVI, 596, 1: *Non pro modo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt.* Gautes tenebris infidelitatis concludi permittit, ut eos ad fidem vocaret, XVIII, 196, 1: *Conclavit enim Deus omnia in incredulitate, ut omnium miseretur.* Utroque vult salvari, et Christum fecit amborum mediatorem, 546, 1. Deus quomodo Judaeos salvare voluerit, 196, 2.

Secundo. Quia consequenter se erit Deus, Adonum, ejusque lapsus punitore, nisi simul decernendo Christi incarnationem ad restaurandum Adae lapsus, V, 224, 2. Decrevit ab aeterno Christum pati et crucifigi, XIX, 496, 2: *Proposito sibi patiendo, susci-*